

2005-10-20

nr 17/05

TCO granskar

Uppdrag Livspussel

www.tco.se

Författare:

Ann-Marie Prhat

Pressekreterare,

Avdelningen för Kommunikation och
undersökningar, TCO

e-post: ann-marie.prhat@tco.se

tel: 070-240 95 96

Förord

Hur gör man för att klara av både heltidsjobb och föräldraskap? Allt ska hinnas med; jobb, barn, partner, hem, fritid och mormor! Vi sitter alla och pusslar i våra almanackor på söndagarna. Det är det som är livspusslet och bitarna passar liksom inte ihop.

Tyvärr är det fortfarande kvinnorna som tar det största ansvaret för livspusslet. Många kvinnor upplever sig ta större ansvar för familjen och önskar ibland att det fanns en åttonde veckodag i almanackan. Denna dag blir aldrig verklighet. Så hur kan vi hjälpas åt att skapa en bättre balans i livet?

Ett sätt, för både kvinnor och män, är att se att villkoren fortfarande är olika för kvinnor respektive män på arbetsmarknaden.

Fortfarande tjänar kvinnor mindre än män och upplever att de inte får samma utvecklingsmöjligheter på jobbet. Fortfarande är det fler kvinnor än män som jobbar deltid. Fortfarande är det mammorna som tar ut merparten av föräldraledigheten. Detta bidrar bland annat till den ojämna fördelningen av det betalda respektive obetalda arbetet inom familjen.

Ett annat sätt är att förmå fler män att ta ut pappaledighet. I drygt trettio år har papporna haft möjlighet att vara föräldralediga i Sverige. TCOs pappaindex visar att papporna tog ut 18,7 procent av alla föräldradagar under 2004. Med nuvarande ökningstakt kommer Sveriges mammor och pappor att dela lika först år 2023. Om 18 år!

Vad kan då facket göra för att motverka att det gamla dammiga hemmafru-Sverige återupprepas i könsrollerna? TCO arbetar för att få beslutsfattare och arbetsgivare att ta ställning för föräldrars rättigheter i arbetslivet. Det krävs politiska beslut som stimulerar till pappor och mammor delar mer lika på föräldraledigheten. Det krävs också att arbetsgivare ändrar attityd. Anställda måste få ett ökat inflytande över sitt dagliga arbetsschema och över sin arbetstid.

De senaste fem åren har TCO på olika sätt drivit frågan om ett föräldravänligt arbetsliv. Det kommer vi fortsätta att göra till dess att lika villkor för kvinnor och män etablerats såväl på jobbet som i hemmet och samhället. Denna undersökning är ett led i detta.

Sture Nordh
Ordförande TCO

Sammanfattning

TCO har låtit granska mäns och kvinnors inställning till mamma- respektive pappaledighet samt vilken metod som är bäst för att få livspusslet att gå ihop.

Resultaten visar bland annat att de flesta anser att om män och kvinnor delade mer lika på föräldraledigheten skulle kvinnors arbetsvillkor förbättras. Samtidigt visar undersökningen att det är kvinnors arbetsvillkor som avgör hur jämställt det är hemma:

- Nästan alla, 97 procent, anser att män och kvinnor borde dela mer lika i föräldraledigheten.
- Nästan 80 procent av 15–29-åringarna instämmer i påståendet att en jämnare fördelning av föräldraledigheten förbättrar kvinnors villkor i arbetslivet.
- Nästan 70 procent anser att kvinnors arbetsvillkor avgör hur pass jämställt det är hemma.
- Nio av tio säger nej till kvotering.
- 3 procent tycker att man inte ska dela mer lika.
- 30 procent uppger att båda föräldrarna bör gå ner i arbetstid som bästa metod att få ihop livspusslet.

Frågorna ingår i en undersökning som Sifo genomfört på uppdrag av TCO hösten 2005. Totalt 1000 slumpvis utvalda personer, i ålder 15–74 år, har genom telefonintervjuer besvarat frågorna. Materialet är uppräknat till att gälla för befolkningen i riket.

Undersökning efter undersökning visar att en jämnare fördelning av föräldraledigheten är en viktig insats för jämställdhet. Politiken har ett stort ansvar. Behovet av en politisk reform är stort.

Diskussionen i politiken verkar ha hamnat i en återvändsgränd. Det krävs tydliga förslag från regeringsalternativ på hur det kan bli lättare att kombinera familj och karriär. Det finns idag en stor risk att ytterligare ett antal år tillåts passera utan reformer som underlättar ett gemensamt och delat ansvar. En god start kan vara att redan nu ta initiativ till en bred diskussion mellan de politiska alternativen med sikte på en handlingsplan för hur detta ska åstadkommas.

Inledning

Ett jämställt arbetsliv är ett grundläggande fackligt krav. Men hur långt har vi kommit? Hur kommer det sig att det nästan alltid är kvinnorna som gör uppehåll i sitt yrkesliv och tar ut den största delen av föräldraledigheten? Varför upplever många kvinnor att de inte får samma utvecklingsmöjligheter som män får på jobbet? Hur kommer det sig att kvinnor i genomsnitt tjänar en femtedel mindre än män? Skillnaden beror delvis på olikheter i utbildning, yrke och bransch, ålder och arbetstid. Men även med hänsyn till dessa faktorer kvarstår en löneskillnad på upp till åtta procent som inte kan förklaras med annat än att kvinnor är diskriminerade.

Såväl arbetsmarknadens parter som samhället i övrigt måste motarbeta osakliga löneskillnader. Dagens starka uppdelning mellan manliga och kvinnliga yrken måste upphöra. Alla arbetsmarknads- och arbetslivsfrågor måste analyseras ur ett jämställdhetsperspektiv.

Jämställdhet leder inte bara till ett bättre fungerande livspussel utan också till en högre ekonomisk tillväxt. I jämförelse med många andra länder kan Sverige stoltsera med tämligen höga födelsetal och samtidigt en hög förvärvsfrekvens bland både pappor och mammor. En väl utbyggd föräldraförsäkring, särbeskattning, allmän förskola och skola av hög kvalitet samt en god familjepolitik är viktiga förklaringar till detta. Sverige nämns ofta som ett föregångsland när det gäller en jämställd familjepolitik.

De länder som domineras av gammaldags uppfattningar om män som ska försörja familjen och kvinnor som ska ta hand om barn och familj riskerar att fastna i en befolkningsfälla med låg barnafödelse och låg tillväxt. Det visar en tidigare TCO-studie, *Utan jämställdhet stannar tillväxten*. Vi har fortfarande goda förutsättningar för långsiktig ekonomisk tillväxt, men ska Sveriges födelsetal hålla i sig eller förbättras behövs en politik som ser till att både män och kvinnor kan kombinera jobb och familj.

Samhället inte barntillåtet – arbetslivet inte föräldravänligt

Dagens arbetsliv är inte anpassat till föräldraansvar. Lösningen på familjernas livspussel är ofta att kvinnan arbetar deltid. Kvinnans deltidsarbete underlättar vardagen men innebär också en förutsättning för männens heltidsarbete. Det gäller i synnerhet småbarnsfamiljer. I denna undersökning anser 30 procent av de svarande att båda föräldrarna bör gå ner i arbetstid för att få livspusslet att gå ihop. Många arbetsplatser ser kvinnor med barn som ”osäker arbetskraft”. Kvinnors förväntade huvudansvar för hem och barn påverkar deras möjligheter negativt när det gäller lön och karriär.

En annan TCO-rapport, *Den dolda barneffekten*, visar att kvinnor med barn har lägre lön per timme än kvinnor utan barn. Samtidigt visar den att män som har barn tjänar mer per timme än de utan. Småbarnspapporna är den grupp på arbetsmarknaden som jobbar mest övertid, trots att de befinner sig i en livsfas där mängden obetalt hemarbete sannolikt befinner sig på topp.

Det yrkesarbetande föräldrar behöver är tid, tid att vara flexibel. Barn ska hämtas och lämnas på skola och dagis, på träning och uppvisning. Barn blir sjuka och deras humör stämmer inte alltid med vad som står i mamma eller pappas kalender. Men om arbetsplatsen kan vara flexibel när det gäller arbetstider så kan konsekvenserna av barns oförutsägbarhet dämpas. Möten behöver inte börja före klockan 09.00 eller sluta senare än klockan 17.00. Arbetsuppgifter kan utföras hemma efter att barnen somnat istället för vid skrivbordet på jobbet. Deltagarna i arbetslaget kan själva få bestämma vilka pass som de vill ta eller byta med varandra när de behöver och så vidare.

Attityden hos många arbetsgivare behöver också förändras. Det är viktigt att chefer uppmuntrar nyblivna pappor att vara hemma med sina barn, liksom att arbetsgivaren ser och uppskattar föräldrars specifika erfarenhet och kompetens. Minst lika viktigt är att arbetsgivaren utgår från att en nybliven mamma fortfarande är intresserad av sin yrkesroll.

Gör jämställdhet lönsamt

Familjer ska inte förlora pengar på att vara jämställda. Ett sätt att åstadkomma detta är TCOs förslag om en jämställdhetsbonus.

Jämställdhetsbonusen innebär att ersättningen i föräldraförsäkringen höjs från 80 till 90 procent för de föräldradagar som inte överläts till den andra föräldern. Mamman får 90 procent under den halva av föräldraledigheten som tillhör henne och detsamma gäller för pappan. Om någon av föräldrarna överlåter dagar på den andra skulle ersättningen gå tillbaka till dagens nivå på 80 procent.

TCO har de senaste fem åren drivit frågan om en takhöjning i föräldraförsäkringen. Höjningen av taket är redan beslutad att träda i kraft år 2006. I praktiken innebär höjningen att man får 80 procent i ersättning upp till 33 000 kronor i månadslön, istället för upp till 25 000 kronor som idag.

Idag tar papporna i genomsnitt inte ens ut en femtedel av föräldradagarna, även om de individuella variationerna är mycket stora. Familjens ekonomi är det vanligaste argumentet mot pappaledighet. Man påstår sig inte ha råd.

Men med det höjda taket i försäkringen och en jämställdhetsbonus enligt TCOs modell skulle det ekonomiska argumentet undanröjas för en majoritet av föräldrarna. Delat föräldraansvar under barnets första tid skulle inte längre vara en fråga om att ha råd eller inte.

Syftet med TCOs förslag är att föräldrarna ska dela på föräldraledigheten så att barnen får samma tillgång till sin mamma och pappa. Den politiska diskussionen om hur detta ska åstadkommas har hittills mest handlat om huruvida man ska införa en individualisering (kvotering) i föräldraförsäkringen, så att mamman respektive pappan får ett antal öronmärkta månader vardera till sitt förfogande. Föräldradagar skulle med en sådan lösning inte kunna överföras mellan föräldrarna.

Den undersökning som TCO här presenterar visar dock att stödet för en så långtgående individualisering idag är mycket svagt. Drygt hälften av de tillfrågade anser att det bästa sättet att uppnå en jämnare fördelning är att föräldrarna får bestämma själva. Tidigare undersökningar har givit liknande resultat.

Våra socialförsäkringar har i hög grad byggts upp utifrån individen. Föräldraförsäkringen har utgjort ett undantag från denna princip. En individualisering av föräldradagarna ter sig ur detta perspektiv djupt sympatisk. På sikt bör en sådan lösning åstadkommas. Idag är det dock inte klarlagt vilka faktiska effekter en rak kvotering skulle få.

TCO har istället valt att förorda en mjukare linje med kraftigt förstärkta ekonomiska incitament. Det ska helt enkelt löna sig att leva jämställt.

Parallellt med att papporna ökar sitt uttag av föräldradagar kan en stegvis individualisering införas. Idag, när det genomsnittliga uttaget av pappadagar motsvarar cirka två

månader kan lämpligen ytterligare en månad öronmärkas för mamman respektive pappan. Det skulle innebära tre pappamånader.

Så gott som alla intervjupersoner i TCOs undersökning, 97 procent, är för en jämnare fördelning av föräldraledigheten. För TCO som jobbat länge med frågan är detta ett mycket glädjande resultat.

Föräldraledigheten upphör idag efter barnets åttonde levnadsår. Tyvärr gör inte föräldrarnas behov av att kunna vara lediga med barnen det vid samma tidpunkt. Då föräldraledigheten numera kan tas ut som del av dag skulle en ökad flexibilitet underlätta livspusslet för många.

I kampen för att få familjens vardag att gå ihop drar kvinnan ofta det kortaste strået. När hon går ner i arbetstid för att minska familjens samlade stress tolkar arbetsgivaren inte sällan detta som att hon prioriterar mammarollen framför jobbet. Skattesystemet tenderar tyvärr att bidra till denna onda spiral. Många kvinnor befinner sig i lönelågen där marginaleffekterna på en ökad arbetsinsats är mycket tydliga. Det motverkar sannolikt motivationen att jobba heltid hos många kvinnor – i synnerhet om detta ska ske i konkurrens med familjens gemensamma tid. Av jämställdhetsskäl är det därför av yttersta vikt att minimera marginaleffekterna i skattesystemet.

Undersökningen

Föräldrarna vill bestämma själva

På frågan ”Vilken är den bästa metoden för att få föräldrar att dela mer lika på föräldraledigheten?” svarar drygt hälften av föräldrarna att de själva ska få bestämma.

Resultat, alla svaranden (fler svar möjliga, totalt mer än 100 procent):

- Föräldrar bestämmer själva, 51 procent
- Höjda kvinnolöner, 33 procent
- Höjt tak i föräldraförsäkringen, 18 procent
- Högre ersättning för ej överlätna dagar mellan föräldrarna, 16 procent
- Fler pappamånader, 13 procent
- Kvotering av föräldraledigheten, 7 procent
- Inte dela mer lika, 3 procent

Bland dem som är 15–29 år tycker 39 procent ska få bestämma själva att jämföra med 61 procent av dem 65 år och äldre.

Höjda kvinnolöner tycker totalt 33 procent av de svarande är den bästa metoden för att få föräldrar att dela mer lika på föräldraledigheten (29 procent av männen jämfört med 37 procent av kvinnorna).

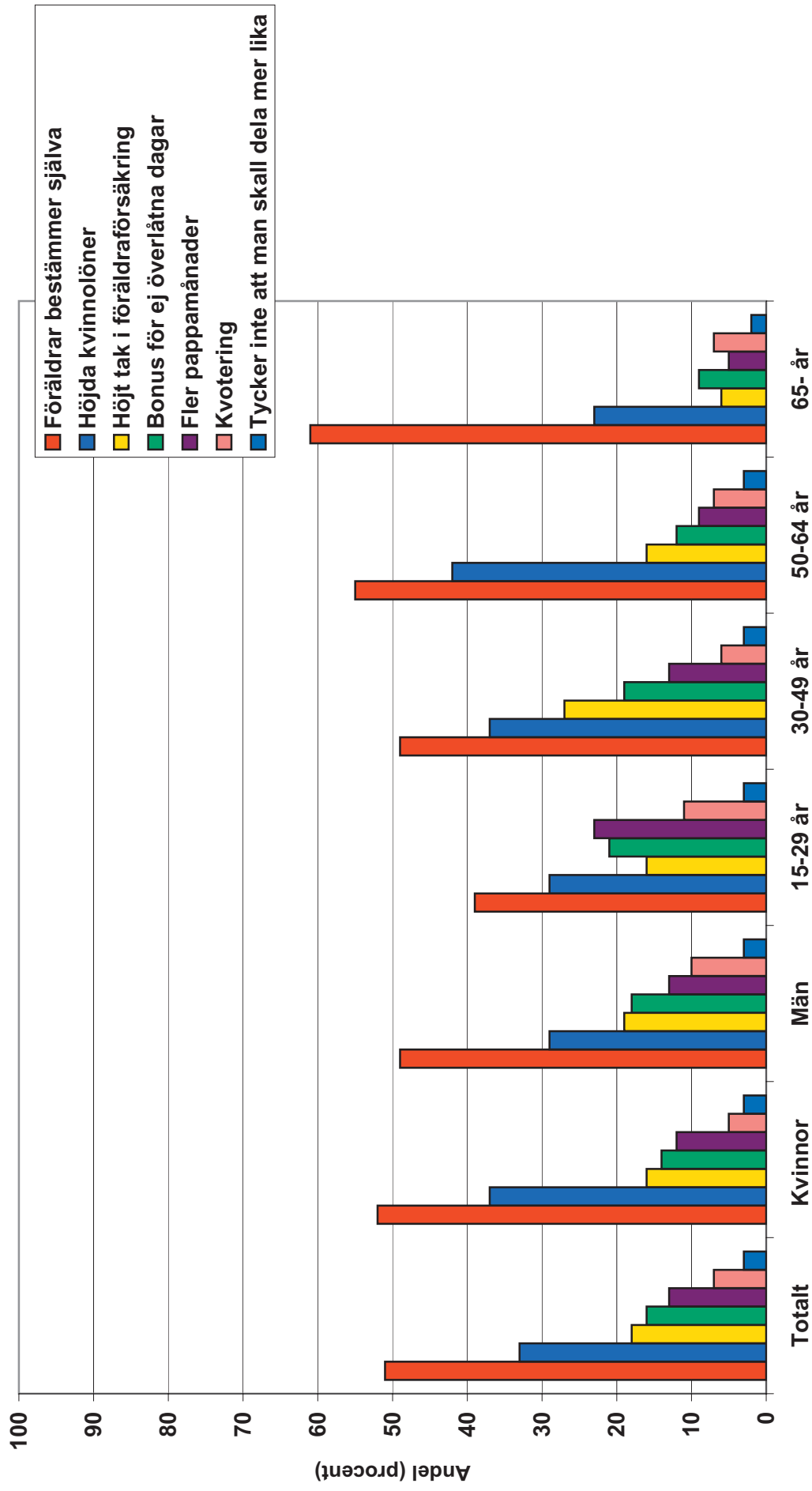
Endast 13 procent anser att fler pappamånader vore en bra metod. Anmärkningsvärt är att endast tre procent i undersökningen är aktivt emot en jämnare fördelning av föräldraledigheten.

Nästan alla, 97 procent, anser att kvinnor och män ska dela mer lika.

Diagram 1:

Vilken är den bästa metoden för att få föräldrar att dela mer lika på föräldraledigheten?

Vilken är den bästa metoden för att få föräldrar att dela mer lika på föräldradigheten?

Mamma och pappa mindre på jobbet = bättre livspussel

På frågan ”*Vilken är den bästa metoden för att få föräldrars livspussel att gå ihop?*” svarar 30 procent att båda föräldrarna går ner i arbetstid. Nästan lika många, 29 procent, svarar subventionerade hushållstjänster såsom städning och barnpassning, (24 procent av kvinnorna och 20 procent av männen).

Resultat, alla svaranden (fler svar möjliga, totalt mer än 100 procent):

- Båda föräldrarna går ner i arbetstid, 30 procent
- Generell arbetstidsförkortning, 29 procent
- Subventionerade hushållstjänster, 22 procent
- Endera föräldern går ner i arbetstid, 13 procent

Den överlägset mest populära metoden att få livspusslet att gå ihop, både bland män och kvinnor, är att gå ner i arbetstid, totalt 59 procent.

Mot bakgrund av hur verkligheten ser ut enligt SCB:s Arbetskraftsundersökningar (AKU) kan denna undersöknings resultat betraktas vara ett ideal snarare än ett val i praktiken. AKU visar att nästan hälften av alla kvinnor med barn under sju år arbetar deltid och motsvarande siffra bland männen är max tio procent.

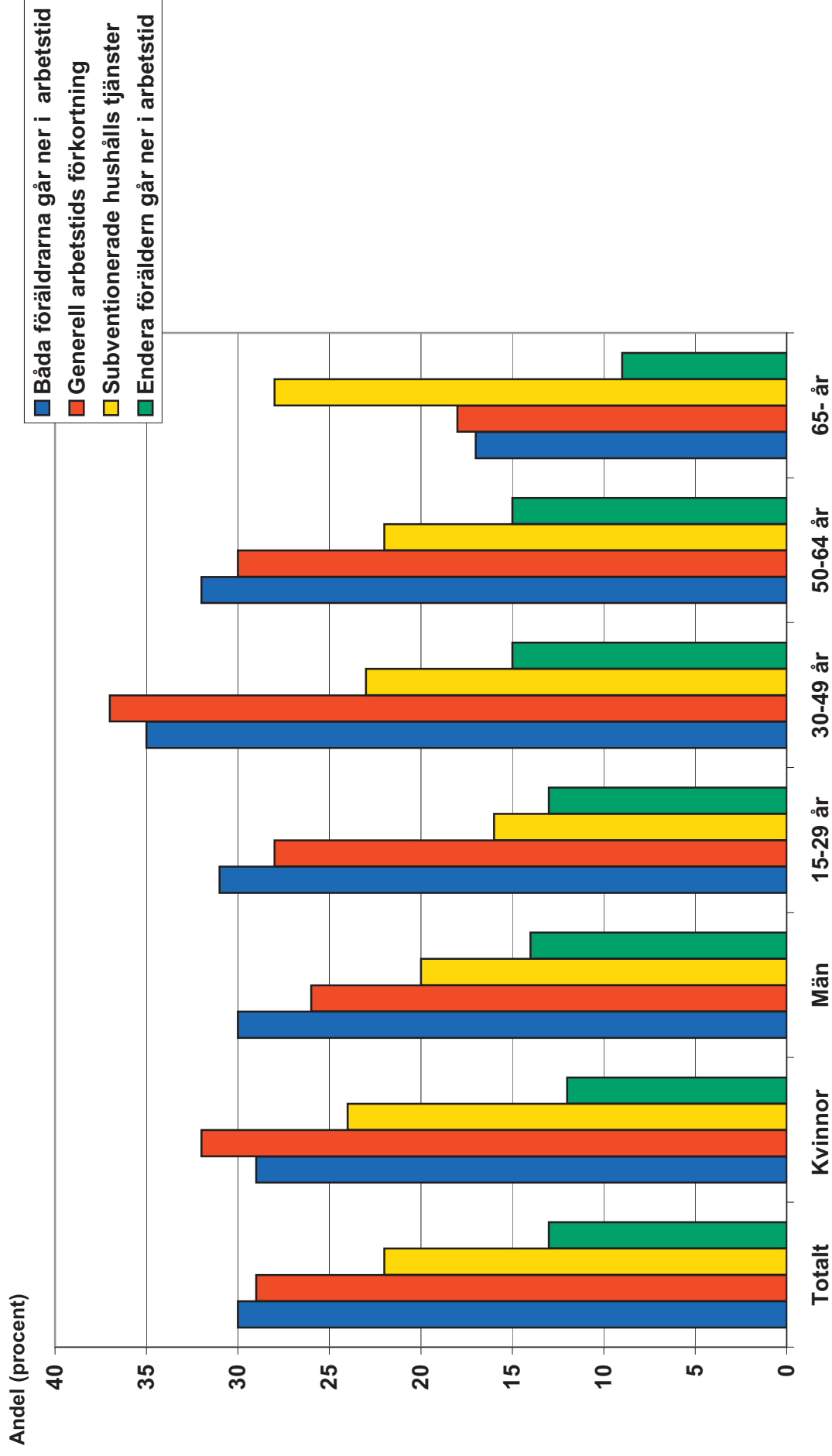
Mot den bakgrunden kan man kanske förstå att en generell arbetstidsförkortning förordas mer bland kvinnor. Men även metoden att båda föräldrarna går ner i arbetstid är populär bland kvinnorna, 28 procent.

Det starkaste stödet för subventionerade hushållstjänster finner vi bland pensionärerna, 28 procent.

Diagram 2:

Vilken är den bästa metoden för att få föräldrars livspussel att gå ihop?

Vilken är den bästa metoden för att få föräldrars livspussel att gå ihop?

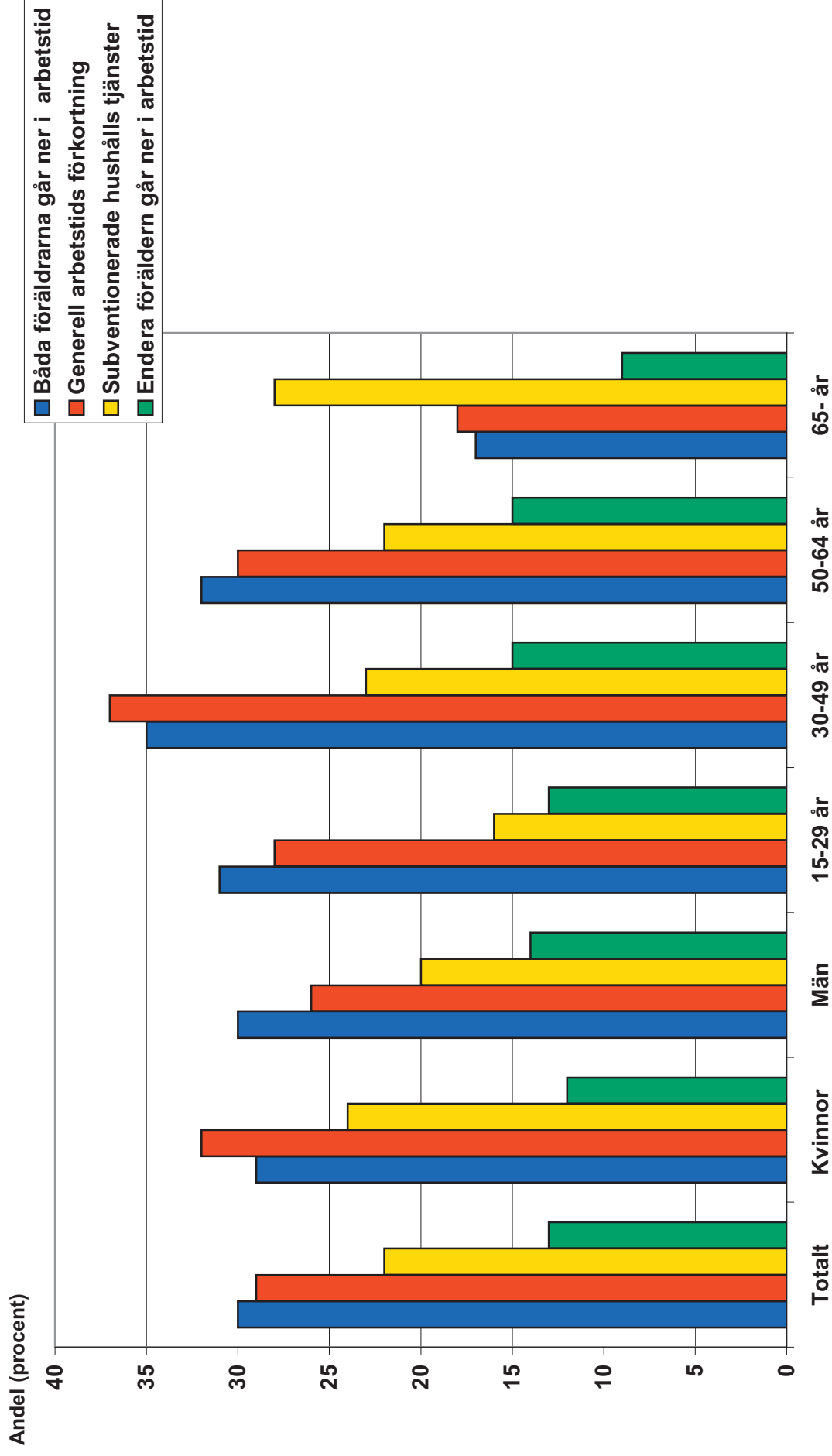
Bättre arbetsvillkor för kvinnor = mer jämställt hemma

Undersökningen visar att sju av tio anser att män och kvinnor skulle dela mer lika på ansvaret för barnen om kvinnorna fick bättre villkor i arbetslivet. Män och kvinnor har i stort sett lika uppfattning. Däremot märks vissa variationer sett över åldersgrupper. 30–49-åringarna är de som i minst utsträckning uppger att de instämmer i frågan.

Diagram 3:

Om kvinnor fick bättre villkor i arbetslivet, skulle det leda till att män och kvinnor delade mer lika på ansvaret för barnen.

Vilken är den bästa metoden för att få föräldrars livspussel att gå ihop?

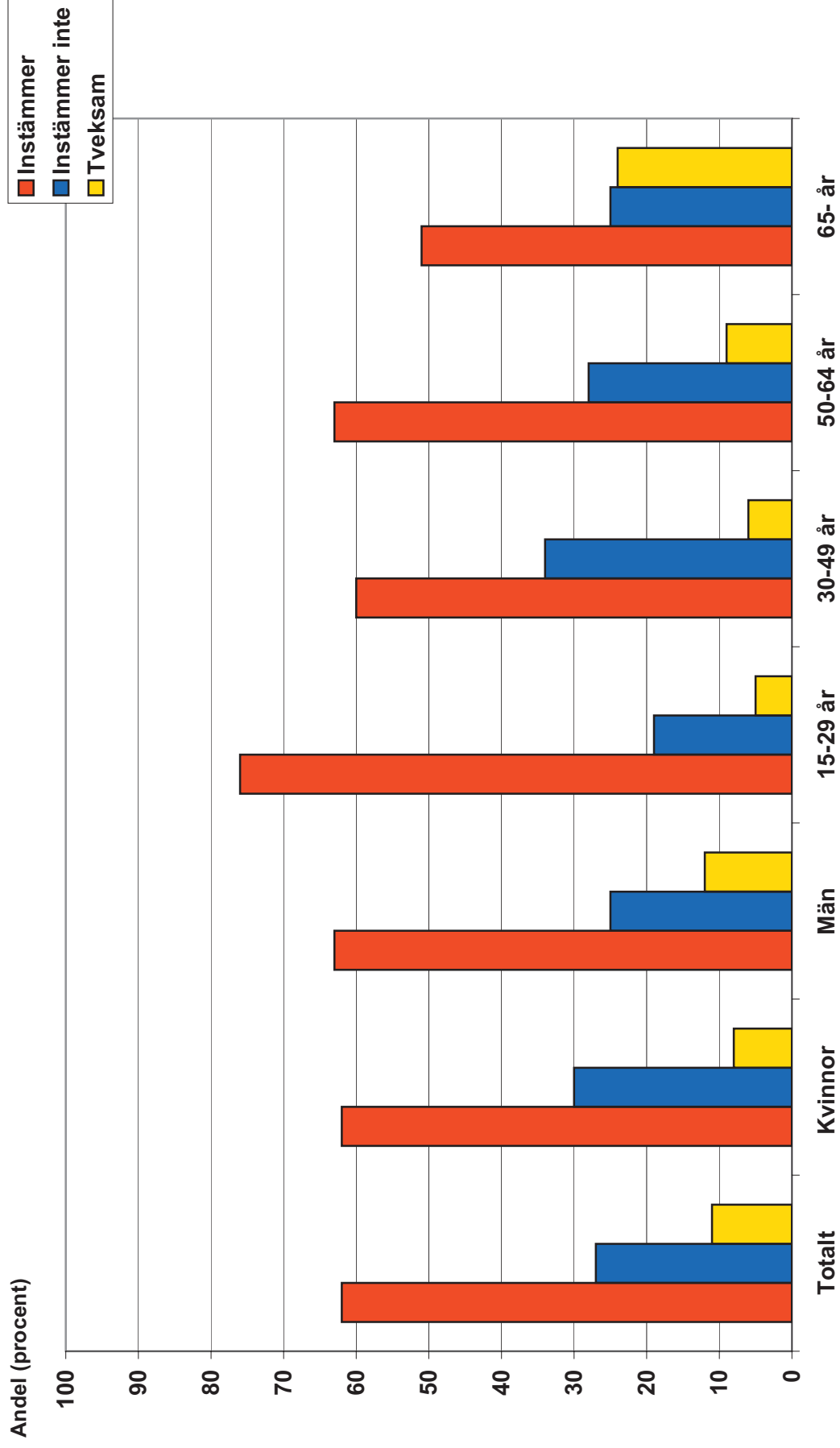
Mer jämställt hemma = bättre arbetsvillkor för kvinnor

Vänder man på ovanstående fråga är resultatet nästan det samma. Sex av tio instämmer i följande påstående; en jämnare fördelning av föräldraledigheten mellan kvinnor och män förbättrar kvinnors villkor i arbetslivet. Även här avviker 30-49-åringarnas svar jämfört med övriga åldersgrupper, färre instämmer.

Diagram 4:

En jämnare fördelning av föräldraledigheten mellan kvinnor och män förbättrar kvinnors villkor i arbetslivet.

En jämnare fördelning av föräldraledigheten mellan kvinnor och män förbättrar kvinnors villkor i arbetslivet.

Fakta om föräldraledigheten

När ett barn föds betalas föräldrapenning ut till föräldrarna under sammanlagt 480 dagar (för barn födda efter 2001, annars 450 dagar). För 390 av dagarna kan föräldrapenningen betalas ut enligt sjukpenningnivå. Ersättningen under dessa dagar motsvarar 80 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) delad med 365, dock lägst 150 kronor per dag. För att ha rätt till föräldrapenning ska föräldern ha varit inskriven i Försäkringskassan i minst 180 dagar i följd närmast före den första dagen man tänker ta ut föräldrapenning. Föräldrarna har rätt till hälften var av dagarna. Man kan överlåta föräldrapeningdagar till den andre föräldern. Dock är två månader (1 mån för barn födda innan 2002) inte överförbara mellan föräldrarna. Det är de så kallade pappa- eller mamma-månaderna. Vid barnets födelse har båda föräldrarna möjlighet att vara lediga samtidigt under 10 dagar. Syftet är att modern ska få stöd under de första veckorna samt att fadern ska ges möjlighet att etablera en tidig kontakt med barnet.

Faktorer som påverkar fördelningen av föräldraledigheten

Varje förälder har rätt till hälften av föräldradagarna. Om dagarna inte tas ut eller överlåts till den andra föräldern innan barnets åttonde levnadsår upphör rätten. Oftast överlåter pappan merparten av dagarna till mamman.

Idag finns det en hel del statistik samlad om utvecklingen av föräldrars utnyttjande av försäkringen (se tex www.forsakringskassan.se). Uppgifter finns om kostnader, regionala skillnader, inkomstnivåer, med mera. Men det är svårt att få fram enkla förklaringar till vad som förklarar olika skillnader.

Under de år som föräldraförsäkringen har funnits har olika undersökningar genomförts där man försöker finna såväl stöd som hinder för utnyttjandet. Idag finns ett antal faktorer kartlagda.

Ett av de hinder som brukar framhållas när föräldraförsäkringen diskuteras är ekonomi. Fördelningen i inkomst mellan föräldrarna har visat följande samband. Mammans inkomstnivå har visats påverka pappans utnyttjande. Hälften av papporna (RFV1985) delar lika med mammorna när bägge två ligger i de högsta inkomstskikten.

Många hävdar att familjen får en försämrad ekonomi, framför allt när pappan utnyttjar försäkringen. På grund av att män ofta tjänar mer blir hans inkomstsänkning påtagligare för familjens ekonomi. Inkomstsänkningen förstärks än mer för dem som tjänar över inkomsttaket i föräldraförsäkringen.

Upp till inkomster vid taket i föräldraförsäkringen – idag runt 25 000 kronor i månaden – har hög inkomst ett starkt samband med ett högt uttag av föräldraledighet för pappor. Vid inkomster över taket avtar det sambandet. Det här talar för att män med högre inkomster kommer att ta ut mer föräldraledighet när taket höjs.

Även om familjer med ett lågt ersättningstak kan förlora ekonomiskt på att pappan tar ut fler dagar så är detta på längre sikt förmodligen ändå lönsamt eftersom jämnare fördelning stärker mammornas karriärmöjligheter på arbetsmarknaden.

Till denna bild bör läggas att en del av arbetsmarknadens kollektivavtal ger ett höjt tillägg till föräldraförsäkringen vilket gör att dessa arbetstagare har högre ersättningsnivå än vad föräldraförsäkringen i sig ger.

I en jämförande studie (RFV1994) som gjordes för barn födda 1991 framkom att andelen män som använder föräldrapenning stiger med männens sjukpenninggrundande inkomst. Men andelen män och andelen ersatta dagar följer inte samma mönster. Den största andelen män finns bland höginkomsttagare, medan låginkomsttagarna står för den största andelen ersatta dagar.

När det gäller medborgarskap är andelen pappor som använder föräldrapenningen störst bland svenska pappor. Men samtidigt har de svenska papporna det lägsta genomsnittliga uttaget. Det högsta genomsnittliga uttaget görs enligt vissa studier av iranska pappor. Andelen av dessa som utnyttjar föräldrapenningen är däremot lågt.

Andra faktorer än ekonomin spelar in för fördelningen av uttagen föräldraledighet. Pappans yrke är ett sådant. Män i högt uppsatta positioner inom offentlig sektor liksom män med eftertraktade yrken på arbetsmarknaden använder försäkringen i större omfattning än andra grupper. Män inom kvinnodominerade yrken har också ett högre uttag. Fäders uttag av föräldraledigheten är också som högst när både pappan och mamman har högskoleutbildning.

Förutom övervägande av villkor som finns i relation till ekonomin och arbetet inverkar också föräldrarnas egna föreställningar. Traditionella föreställningar går grovt ut på att mannens väsentliga uppgift är att vara försörjare och kvinnans är att vara mamma. Även om dessa föreställningar inte leder till att pappan jobbar och mamman ger upp jobbet så leder de ofta till att pappan jobbar mer och mamman mindre.

Föreställningar om modersrollen kan också spela in och bli ett hinder för ett ökat uttag av pappaledigheten. Studier har dock visat att kvinnor varken krävde, hindrade eller uppmuntrade männen till föräldraledighet. För papporna kan dessa föreställningar ändå leda till att det känns tryggast att välja försörjarrollen vilket samtidigt stärker bilden av oumbärlighet i arbetsrollen. Vissheten att mamman ändå tar huvudansvaret för barnen gör det lättare att satsa på jobbet för att inte halka efter positions- och lönemässigt. Kvinnors hemarbete blir så en förutsättning för männens yrkesutveckling.

Uppmuntran och stöd på arbetsplatsen är viktigt i sammanhanget. Arbetsledningen kan fylla en viktig funktion som uppmuntrare. Det finns också män som anser, att företaget ska visa sitt uttryckliga stöd och uppmuntra män att vara ansvarstagande för sina barn.

Som slutsats av detta förstår man att det är ett flertal faktorer som inverkar på fördelningen av föräldraledigheten. För en sammanfattande redogörelse för forskningen på området i dag se den statliga jämställdhetsutredningen ”Makt att forma samhället och sitt eget liv – jämställdhetspolitiken mot nya mål (SOU 2005:66).

Föräldraledighetens historia

Olika former av moderskapspolitik har funnits sedan industrialismens genombrott. 1951 infördes lagstadgad rätt till moderskapspenning. Först 1974 infördes en lagstadgad rätt för pappan att vara ledig med barnen, med målet att detta skulle medverka till jämställdhet mellan män och kvinnor. Den delade rätten till föräldrapenning följde idén om tvåförsörjarfamiljen. Föräldrarna sågs härmed som ekonomiskt självständiga individer som båda har skyldigheter och rättigheter både gentemot barnen och på arbetsmarknaden. I sex månader kunde någon av föräldrarna vara hemma mot inkomstrelaterad ersättning. Föräldrarna fick själva bestämma vem som skulle vara hemma och hur länge. Man frångick därigenom idén om den manliga familjeförsörjaren till förmån för idén om tvåförsörjarfamiljen.

I familjestödsutredningen (SOU1975:62) föreslogs att föräldraledigheten skulle förlängas till åtta månader. Ingen förälder skulle själv få utnyttja mer än sju månader. Men när den socialdemokratiska regeringen våren 1976 förberedde en förlängning av föräldraledigheten till åtta månader, fanns den så kallade pappamånaden inte med. Ett antal socialdemokratiska riksdagskvinnor motionerade dock mot regeringsförslaget om att införa en icke-överlåtelsebar månad i föräldraledigheten, dock utan att någon ”pappamånad” infördes.

Under 1980-talet skedde inga större förändringar av föräldraförsäkringen.

I den borgerliga regering som kom till makten i början av 90-talet ingick för första gången kristdemokratiska samhällspartiet, i dag Kd. Centern hade länge drivit frågan om ett vårdnadsbidrag och med Kd:s hjälp infördes det 1994. Vårdnadsbidraget byggde mer på synen av ”enförsörjarfamiljen” där en förälder skulle lönearbeta och en annan vara hemma med barnen. Tanken var att den förälder som stannade hemma under första året uppbar den inkomstrelaterade föräldrapenningen, för att därefter få vårdnadsbidrag i två år. I praktiken innebar detta ett stöd för att den lägst avlönade i familjen – oftast kvinnan – skulle stanna hemma med barnen. Bidraget kunde också användas för att ”köpa” andra former av barnomsorg. Vårdnadsbidragets historia blev mycket kort när socialdemokraterna som återtog regeringsmakten hösten 1994 avskaffade bidraget.

Parallellt med diskussionen om vårdnadsbidrag intensifierades diskussionen om att så få pappor tog ut föräldrapenning. Från olika håll dök förslag upp på att införa upp till tre månaders obligatorisk pappaledighet.

I januari 1994 föreslog den dåvarande borgerliga regeringen på folkpartiets initiativ att en ”pappamånad” skulle införas. 1995 infördes en månad som inte skulle gå att överföra till den andra föräldern.

”Pappamånaden” ökade långsamt pappornas uttag av föräldradagar. Men ökningen har inte skett särskilt snabbt. Som en följd av detta förlängdes föräldraledigheten med ytterligare en ”pappamånad” i januari 2002.

I september 2005 presenterade Föräldraförsäkringsutredningen sitt slutbetänkande. Utredningen föreslog en förlängd föräldraförsäkring på sammanlagt 15 månader som ska delas så att minst en tredjedel av tiden går till vardera föräldern.

FTF – facket för försäkring och finans

försvarsförbundet

FINANSFÖRBUNDET

JOURNALIST
FÖRBUNDET

Lärarförbundet

Polisförbundet

SFHL

SKTF

symf

teaterförbundet
fackförbundet för scen & media

Tco

Besöksadress: Linnégatan 14 • Postadress: 114 94 Stockholm
Telefon: 08-782 91 00 • www.tco.se